

11. Mi de kieppe de hoort óp

Mi kieppe héb ik wa. Al zòlaang as ik vur de twédde kieër in Méél woon - èn dè is alwér vanaf 1975 - héb ik kieppe in d' n hòf. Min vaader haa d' r ók aaltidj wa. En umdè ik in 't aawershusj woon, bèn ik 'n groeët dél van min lééve vertrouwd geweest mi gekaakel, gekrèèj èn gekloek. 't Zin d'r eigelek nòjt mieër geweest as 'n stuk òf zis, zeuve, mèr ééve goe ge kooster nie umhin.

In Méél zégge ze teege de kieppe ók wal hénne. Mèr 'n héén is eigelek de vrouweleke kiep.

Bij zòn kloocht hénne huurt éne sjònne tròtse haan. Die héb ik t'r aaltidj éne bij gehad. In de loeëp van de jòrre hébbe wij, óns gezin èn latter min vrouw èn ik, versjillende sórt haane gehad: éne Lakevelder, éne Hampshire èn de leeste tidj éne Wyandotte haan.

Ók hénne héb ik in sórte gehad: Lakevelders, Bielefelders, krielle, Australorps èn de leeste jòrre vural Wyandottes. De leeste hérrege wér in kriel èn groeët fòrmaat. Op di mómènt héb ik allieèn mèr groeëte Wyandottes.

Dè zin sjòn hénne mi kléénj gesjubde vérkes in greesj, brunj èn vaal klurre.

Eigelek zin kieppe hél mèkkelek te haawe. Ge hét 'n hénnekòj nöddig mi netuurlek 'n hénnerèèn d'rbij. In 't hòk moette ge óp 'n kléénj högte éne stók spanne, want de kieppe moette óp de stók kanne gao. In plats van éne stók kanne ge ók 'n rék bestònde utj mieër latte òf bèlkskes hébbe wòròp de kieppe kanne slaope. Di leeste wért dan 'n hoort genuumd. De kieppe gòn de hoort óp, zi me dan. Èn asse ge mi de kieppe de hoort óp gòt, dan gòrre ge óp tidj nò béd. Dè is 'n algeméénj gezégde. In de kòj hérre ge nóg 'n légneest nöddig wòrin de hénne de ééjer kanne légge. Want dòr is 't ók 'n bietje um begónne: ge moet wa ééjer kanne hébbe vur 't daageleks gebruik. Hiermi zin de vurzieniege vur de kieppe klaor.

Netuurlek moette ge ze ók voerre. Elke mèèrege wa hardvoer òf gemééngd graan in de hénnerèèn strouwe èn èlke dag vòrs watter gééve. Dòrnééve pikke ze alle éétesrèste óp die ge in de rèèn gòjt. Wa dè

betrèft is t'r génne béttere recycling (sorry vur 't Éngelse woord) as éétesrèste-kieppe-ééjer. Dòrum allieën al héb ik de kieppe gemist in d'n tidj van de voogelpèst. Mèr dòr kóm ik daalek nòg óp terug.

In 't naojaor kómme de méste kieppe in de rui. Ze gòn van vérre verwissele òf reuzjele. Ze légge dan nie. Mèr as de daag gòn lénge nao néjaor beginne de hénne wér te légge, héb ik aaltidj huure zégge. Èn dan kumt 't vurjaor d'rèn. De haan duu zin beest bij 't trééje. Èn binne de kórste kérre huure ge gekloek in kòj èn rèn.

Asse ge nou kuukskes weelt hébbe, dan laote ge 'n héén bruuje òf óp ééjer zitte. Die zit zòn dréj wééke óp die ééjer èn dan kómme ze utj. 't Is ieën èn al gekloek, getjilp èn gepiep in hòk èn rèn.

't Is 'n lust vur oeëg èn òrre! De kloek duu niks as dabbe èn sjarre um de kuukskes te lieëre ééte. In de zómmer zin de kuukskes pöllekes gewórre òf slachtrieppe hènkes. Utj de ééjer kómme naamelek nie allieën pölle òf hénne, mèr ók haane. D'r is 'n bekéénd gezégde dè de pestoeër zinne preek begoost mi "Dierbare parochianen, de helft van de kuikens zijn hanen".

As 't vólóp zómmer is, de zoon sjeenjtz èn 't is wèèrem in hòf èn kieppenhòk, dan huure ge de kieppe zinge, tókkele èn kaakele. 't Zand in 't hòk is lós èn de hénne mi de haan ligge te koete in de zoon. Ze slòn de vérre umhòg èn stuuve 't zand d'rtusse. Ze neeme 'n zandbad. Ik dink teege leusj òf jèùk. Asse ge dan in d'n hòf zit te zónne òf in de sjeem zit, wéére ge héllemòl loom èn rustig bij di kieppegedrag. 't Huurt bij de zómmer vur mij. In 't naojaor maage ze d'n hòf in. Ze kanne rustig sjarre èn dabbe, umdè 't gezèèjde èn geplante groeët is èn utjgegrèùjd. Ók dè is 'n sjòn gezeecht: zòn kloocht hénne mi éenne sjtòlse haan zien sjarre èn dabbe èn dòr d'n hòf zien loeëpe. 's Aoves gòn ze wér vanzèèlef terug in 't hòk.

In 't vurjaor van 1993 kwaam èn al die reust in hòk èn rèn 'n énjtz. In ónze streek sloeg de Aviaire Influenza òf pópuléér gezi de voogelpèst genaadeloos toe. Ók ik krig t'r mi te maake èn ik héb 't geweete. 't Kwaam zò widj dè alle hòbbieboerre zich mooste mælde bij de RVV (Rijksdienst voor de keuring van vee en vlees). Dòr 'n beslutj van de regeering mooste alle kieppe in de streek, ók in Méél, geruumd wéére, dus ók de meen. 't Noodlòt wilde dè ik in de wéék dè se geruumd mooste wéére 'n dòzieke kiep haa. Verrèk, zou ik voogelpèst in 't hòk hébbe? Mòndig 19 mei héb ik de RVV gebèeld dè ik 'n zieke kiep haa. Ze zòn kómme. Dónderdag 22 en vréjdig 23 mei kwaame ze in Méél de kieppe rumme. Dónderdigs haa ik nòg niks gehuurd van de RVV.

Ik ging nò de geménjtjelóds hin wòr de kóòrdinaatòr van de rumming zaat.

"Wat zijn de verschijnselen bij de zieke kip", vroeg ie.

Ik begoos: "n slèèchte kaam".

"Wat is dat" vrèùgt die kieppekóòrdinaatòr.

Dòr véélt mij de bóks bijnao utj: éne kieppekóòrdinaatòr die nie wit wa 'n slèèchte kaam is. Enfin, hij gé de AID in Kerkrade bèlle èn 't gevòlg is dè vréjdig 23 mei éne veearts mi assistènsie nò óns husj kumt um te kieke òf t'r voogelpèst in min kieppenhòk is èn um ze mee te ruumme. Hij kónstateert gén voogelpèst èn ruumt de zieke kiep mèr ók de prachtige Hampshire haan mi de Wyandotte hénne. Ik stóng d'r bijnao bij te bèùke. De kieppe woore in éne steevige, blauwe zak gedao èn de ruummers die in Méél bezig waare, kwaame 'n paar uur latter ze óphaale. Die kieppe waare ópgeruumd.

Einde verhaal, dinke ge dan. Mèr de dinzig d'róp kòm ik 's middes tusj van wéggeweest èn dan sté t'r éne groeëte waage bij mij vur de deur mi twieë maanslèùj d'rin mi aparte klieër èn.

"Wij komen het huis afzetten met roodwitte linten en u moet een groot plakkaat op de raam hangen, waarop staat dat u verdacht bent van vogelpest tenminste uw kippen".

Nou zakte de bóks mij héllemòl af. Di was de riaksie van de RVV, aacht daage te laat.

Zò zierre ge mèr wér hoe instansies nééve mekaar hin kanne wééreke. Ik zee teege ur dè min kieppe gén voogelpèst han gehad èn dè se al vier daag geléjje geruumd waare. Toen droope de buurókraate af. 'n Paar wéék geléjje héb ik nòg van 't Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit 'n utjvoerrige vraogelisjt gekrigge övver de afloeëp van de Aviaire Influenza. Ik bén mèr kalm geblivve, alhoewèl ik nòg steeds gén vergoeding vur min sjòn kieppe héb gehad.

Um 't verhaal rónnd te maake. Ik héb óp di mómènt wér vijf sjòn Wyandotte hénne mi éne Wyandotte haan rónnd loeëpe in kieppenhòk èn hòf. 't Is tòch wér zò as érre èn de reust is terug in 't kieppenhòk.

Herman van de méster